

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ natisniti dati, plača za vsako vrsto z navadnimi črkami 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Domoljubi se za nas Dolenjce že brigajo.

Dozdeva se nam, da se razni slovenski domoljubi za Dolenjce zanimajo posebno, od kar smo začeli naš list izdajati. Tu pa tam kaže kdo na dolenjsko stran, kako je lepa in še dokaj rodovitna, kako pa tudi v mnogih obzirih še zelo zanemarjena. Poudarjajo, da je treba za Dolenjce in dolenjsko stran kaj storiti, pripovedujejo, kaj naj bi država in dežela storila, kaj pa naj bi Dolenjci sami pripomogli, da se njihovo stanje izboljša. Mi vse njih svete poslušamo, kajti vsak ima v čem prav. Tako n. pr. so se tudi pečali s tem vsi slovenski dnevniki. „Slovenski Narod“ pa je nedavno opozoril bralce še posebno na Dolenjsko. G. pisatelj S. (ki menda v Novem mestu biva) piše tako-le:

„Daleč od železnic leži velika slovenska pokrajina, Dolenjska. Mirno, tiho hodi tu rovtar in meščan za svojim delom in dosti je še patriarhalizma v teh pokrajinah. Zemlja njegova ni nikjer neplodna, po večjem plodna, hrani pod svojim površjem rude, premog; velikanski gozdi krasijo čelo in na prsih te matere zemlje ovija se bogato vinska trta. Bilo bi na tem ozemlju nebeško lepo živeti, ko ne bi bila odtegnjena svetovnemu prometu, ko bi to ljudstvo, ki je v trdem trpljenju vzrastlo, lože dobivalo dela, lože prodajalo, kupovalo in ne zgubljalo toliko časa na cesti.

Ta deželica prebila je težke boje. Čez njo šel je prvi in slednji naval divjih Azijatov, nad njo vil se je bič srednjeveškega fevdalizma t. j. grofi so tlačili, tem hujše, ker je bilo nebo tako visoko in car tako daleč. Ubogo, izcrpljeno prišlo je dolenjsko ljudstvo v novejšo dobo in hipoma moralo bi to vsemu svetu neznanu, od vsega sveta zaničevano ubogo ljudstvo delati za svoje življenje na celo drugačnih podlogah, tekmovati z drugimi, ki so kraj velicnih cest, pozneje kraj glavnih železniških prog stopali na plan in dan. — Tako daleč je bilo Dolenjsko odstranjeno od onih torišč, kjer je novi čas nova razmerja, nove načine dela stvarjal ter človeku že z materinim mlekom dajal drugo, novejšo primerno naravo.

Le tu ostalo je pri starem, ostati moralo sredi premenjenega družega sveta. Z velikansko močjo, proti katerej se komaj v boljših položajih živeli Gorenjci, Notranjci ter Slovenci v Štajerskeji bojujejo, pritiska po parnem stroji predrugačen način človeškega dela na Dolenjce. Tu stoji naš mož z onemoglimi rokami tej velikanske sili nasproti. Bodi marljiv, enako mravlji delaj, napenjaj moči, — zastonj — nemaš nauka, ki bi ti vzmogočil, spretnejše delati, nemaš trga za svoje pridelke! In vse, kar sam razen bornega jela potrebuješ, moraš kupiti in daleč tam ob železniški progi! Ničesar ne zmoraš razen platna Bele Krajine sam stvoriti; — tvoj čas, v kojem se je z jedno irhanico živelo dolgo časa, je šel v zaton. Ti uboževaj, uboževati moraš, ti si zadolžen mali posestnik v rokah bogataša. Ljube domačije se moraš Dolenjec naveličati in ven med Nemce, v Švico, v Ameriko nosiš potno svojo palico. Tam delaš, daleč in domu pošiljaš, kar ti preostaja. Malo, malo je to, nesrečni, iz kraja žene ter ljubih otrok izgnani trpin, ali kolikor je, lepo je to o tebi, mila ti osoda in mili angelj ti naj obriše potno čelo! Med izobraženimi Nemci, Angleži trguješ, delaš in si celo kaj pridobivljaš, — ah, koliko bi pridobil tam doma na lastnih si tleh, ko bi na istih ti bili isti pogoji življenja, ko drugod!

S tabo, mož, ki hodiš v daljno tujino za kruhom in s tabo ljud, ki doma ostajaš, po gozdih tujih graščakov pri malem kosilu in na polji tvojem, se ne sme grdo ravnati! Nisi Dolenjska sama kriva svoje reve; zavrženo si dete sveta. Revna si, ali možato trpiš. S tabo naj si nikdo šale ne dovoljuje tam, kjer gre za tvoj obstanek, za boljšo bodočnost tvojo!

Važen ud našega cesarstva je Dolenjska, tako važna, da mora v kratkem vse drugo slovenstvo spreviditi, da se mora ista hitro ko mogoče in z vsemi kriplji dovesti v ono razmerje življenja, v kojem drugo slovenstvo že 20—30 let živi. Premajhni ste drugi, brez Dolenjske, krepke Dolenjske. Vas še za zajuterk ni dosti gladnim Lahom ter Nemcem. Mi smo široki most do onih dežel, iz kojih le mora priti Vašemu boju pomoč; z nami pa, če smo lačni, revni, ne odpodite psa od tople

peči! — Napravite nas krepke, gmotno krepke, duševno krepkejše in videli boste, kako bode zdaj po tujini hodeči dolenski mali trgovec pobijal konkurenco tujine v domačej deželi! Za Vašo grlo gre, prijatelji, ako vsi, vsi brez izjeme ne zastavite sil za prostrano, a ubogo dolensko stran. Tujini se skomina po Vašem gorenjskem raju, tujino skomina po Vaših vinskih holmih tam ob Dravi, Muri, Savi, tujina žejna jezik steguje po modrem obnebji tam doli, kjer ribari naš ljud! — Napravite nas Dolence sodeleznika modérnega dela in široki most smo doli na slov. jug; doli in gori trgujemo in oživi promet, kojega ne bode vodila tujina. Važen ud smo Dolenci vsemu slovenstvu, važen ud državi dozdam bili, ali revni kakor zdaj, potovajoči s kramo na širokih plečih po tujini, v bodoče ne bodemo.“

To so sicer precej težko umljive, ali lepe besede gosp. pisatelja, ki kaže, da mu je Dolensko pri srcu, in ki bi rad pomagal, ko bi mogel.

O poštnih hranilnicah.

Imeniten učenjak je rekel: „Če ti kdo veli, da prideš še na drug način do premoženja, kakor z varčnostjo, povej mu, da je norec.“ Z ozirom na to resnico, treba je res varčevati. Najboljše sredstvo za šparanje, so poštno hranilnice (seveda tudi hranilnice, n. pr. v Metliki, Krškem, Črnomlju).

O poštnih hranilnicah piše štajerski „Slovenski Gospodar“ ta-le poduk:

„V znani mi fari so o svojem času imeli župnika, kateri mladih zaročencev baje niso hoteli zdavati ali poročati drugače, kakor pod pogojem, da je ženin v spomin na svatovščino zasadil po nekoliko sadnih dreves, ali je vsaj besedo dal, da bo to storil ob prvej priložnosti. Dotični farniki so sedaj veseli, ker za sadjarstvo skupijo na leto celó po tisoče goldinarjev. Zraven tega bi danes ženinom in nevestam smeli svetovati naj se ob času ženitve izkažejo s — poštno hranilnično knjižico. Te dni je nekemu tukajšnjemu posestniku nekdo priporočal, naj za svojo deklico, ki je še nedavno začela obiskovati šolo, vsaki mesec kaj malega založi na pošti; ko bode dete odrastlo domačej učilnici, ga s privarčevanim denarjem pozneje za nekoliko časa brez posebne denarstvene občutljivosti zamore dati še kaj potrebnega več učiti. Oče vpre svoje oči v svetovalca, v trenutku pripozna, da совет ni preslab, in reče: „Jutri bom imel toliko časa, šel bom na pošto ter izvzel knjižico.“ Ko bi stariši za otroka v takej hranilnici, ki je povsod pri rokah, vsaki mesec vsaj po 2 gl. vlagali, bi se za 12letnega sinka ali hčerko nabralo okoli 300 gld. To pa je že zdatna pomoč. Idi, in stori tako!

Delavci, težaki, dninarji v našem kraji veliko prislužijo. Nobeden bi ne smel biti brez hranilnične knjižice; za potrebo si naj denarja pridrži, ostatek pa pošti izroči v varstvo. Neki tukajšnji grajščak prodal je 270 oralov gozda. Kupec zbral je drvarjev od raznih vetrov, voznike poklical celo iz vbožne Istre onkraj Trsta. Vsi ti imajo lepo priložnost, da zazlužek shranjujejo na pošti, a denar zamorejo izjemati v svojej domovini, ker na one in iste bukvice mi po širnem cesarstvu vsaka pošta peneze vzprejema in izplačuje. Če izgubiš knjižico, dobiš drugo, to pa sicer pri izgubljenem denarju ne gre tako brez skrbi, a s tvojimi bukvicami si živa duša razven tebe ne pomaga drugače, kakor — v zapor!

Otroci navadno pri lončarjih kupujejo tako zvane „šparovce“, v ktere spravljajo drobiž, ki ga včasih dobijo od botra ali koga drugega. Ne delajo krivo. Varčevanje na pravi način je namreč čednost, a ta, piše v izdanem računu dobro gosp. ravnatelj poštno hranilnice dr. Koch, čednost človeku ni prirojena, ampak se jej človek mora privaditi, s tem pa je treba začeti že v otročji dobi, v letih detinstva. No, da bo se to zamoglo zgoditi v znatnej meri, namenijo vpeljati tako imenovane „šolske hranilnice“, kakoršnih je dozdam še samo 56, ker so dotični učitelji nalogo, da od učencev jemljejo denar ter ga nosijo na pošto, prevzeli to prostovoljno, pozneje bodo to morali oskrbovati, kakor je dolžnost na Francoskem in drugod. Ta naredba bo dobro došla šolam imenito po tistih krajih, kjer nimajo pošte. Lončarji pa ne bodo več siromaki vsled tega, ako deca namesto kupljenih „šparovcev“ rabijo „poštnohranilnične karte“ za varčevanje pridobljenih krajcarjev. Zatoraj oče ali mati! idite s svojim otrokom-šolarjem na pošto, da se tam, kakor postava zahteva, sam podpiše ter dobi lastno knjižico, ako zanj vložite vsaj 50 kr., ob enem dajte otroku „hranilnično karto“, ki jo dobite na pošti.

Slednje družinče pri hiši naj bi imelo lastno knjižico! Če do te ne more drugače, pa naj dobrotljivi gospodar blagodušno prvih 50 kr. daruje hlapcu, dekli, podložniku samo da bo storjen začetek, brez katerega si ne moreš misliti napredovanja. Z eno besedo: kdo pač ima s „cvenkom“ kaj opraviti, vsakdo bi moral imeti vloženo knjižico poštno-hranilnično. Nizke zneske, kakoršne lahko dajaš na pošto, bi-li se izplačevalo nositi v oddaljene druge hranilnice, ki so večinoma le po mestih in trgih, pa še tu ne povsod, med tem ko do pošte nikjer ni deleč. Saj so poštno hranilnico ustanovili ravno za tega voljo, da bi priložnost za varčevanje ponudili vsakemu državljanu in v prvi vrsti manje premožnim ljudem. Zatoraj tudi pošta v teku enega leta ne sprejme več kakor čistih 300 gld. na eno knjižico, pač pa jemlje

celó 5 kr. in v obče tako male zneske, kakoršnih ni vredno nositi v druge hranilnice. In v tem tiči vzrok, zakaj da poštno hranilnico svojim deželanom, posebno kmetkemu ljudstvu, jako priporočamo.

Konečno se gledé izplačevanja zdi potrebno opomniti to-le: Vlagalec, vložnik, ako hoče izvzeti ves denar, tega nikar storiti! Naj na pošti ostane vsaj 1 gld. Pri prvem vlaganji si se namreč moral sam lastnoročno podpisati na dveh krajih, to je: v knjižici, ki si jo dobil, pak na lističu, ki ga je pošta odposlala „hranilničnemu vodstvu“ na Dunaj; razven tega je še poštni uradnik tudi na dveh prostorih zapisal tvoje ime, priimek in stan ali delo, s kakoršnim se pečaš, potem kraj, leto, mesec in dan rojstva, okolico in številko hiše, kjer prebivaš. Ako sam ne veš podpisati, sme te podpisati uradnik v pričo svedoka. Vse to se godi zaradi varnosti za vloženi denar. In če izvzameš do zadnjega vinarja, tedaj bi knjižico, ki so ti jo izročili brezplačno in jako zavarovano, moral vrniti in tako zavreči. To bi pa bilo škoda, a pri novem vlaganji bi povzročil nepotrebne pisarije. Pusti toraj na pošti, če že 1 fl. ne, pa konči nekoliko krajcarjev obresti, činžov, interesa, da na ta način ostaneš v zvezi z vsega priporočila vredno c. kr. poštno hranilnico.“

O važnosti gozdov.

(Spisuje Anton Kupljen.)

(Dalje.)

Da dobimo iz gozdov dober les, bodi si za stavbo ali kurjavo, moramo drevesa v pravem času posekati. Gozdna postava veleva, da se mora to v jeseni ali po zimi zgoditi, ko les še nima nič soka v sebi, ter se mora obtesati in iz hoste odpeljati. Sicer pa se sme tudi spomladi in po leti podirati, samo da se mora les pred prihodnjo spomladjo iz gozda izvoziti. Zimska sečnja pa je vendar najboljša, in po zimi posekan les najtrpežnejši, tudi se počasi suši in ne poka, kar stavbenemu lesu mnogo škoduje. Meseca grudna in prosinca je tedaj najboljši čas visoke gozdne drevesa sekati ali podirati. Pri zimski sečnji se tudi okoli stoječa drevesa najmanj poškodujejo; les pa, kateri se je po leti posekal, je za stavbo mnogo slabejši, ko če se to zgodi po zimi; popoka namreč in loti se ga plesnoba.

Jesenska sečnja je slaba, v jeseni obsekana drevesa kaj rada vsahnó, pa tudi voda na obsekani plošči zmrzniti ali veliko škodovati zamore, dobé namreč debbla vsled tega razpoke, skorja se od debbla loči, mokrota se zamore med skorjo in deblom zadržavati, in tako deblo trohni. Na plodno posekavanje je brez dvombe najumnejše, ker se pomlajevanje prav gotovo s prav primerno nizkimi stroški doseže. Gozdna zemlja ostaja vedno ohra-

njena in dobra, ker je zmeraj obsenčena. Visoki gozd izrejuje gotovo najboljši stavbeni les. Zahteva sicer velik kapital, ker potrebuje mnogo let dokler doraste tako, da se sme posekati in je podvržen tudi marsikterim nevarnostim posebno merčesom, proti katerim se mnogokrat ni mogoče ubraniti.

Samo visoki gozd se obsekuje v pozni zimi, nekoliko popred, ko začanja sok obtekati. Meseca grudna in prosinca je pa najboljši čas visoka hostna drevesa z najmanjšo škodo in z prilično najmanjšim trdom podirati. Vsacemu brez razložka, kateri bo hostna drevesa podiral ali sekal, naj mu bode v poduk in ravnanje sledeče povedano: V spodnjem deblu je najboljši in najlepši les, tedaj ne smejo delavci previsokih porobkov puščati t. j. neredno sekati in tako mnogo lepega lesa v treske pogubiti, saj se lepa debbla tudi lahko žagajo. Popred, ko se težka in visoka drevesa pričnejo podirati, naj se vendar na okolo pregleda in prevdari, na katero stran je najmanj predstoječih dreves in največ snega leži, ker na ono stran bo podirajoče se drevo najmanj škode storilo. Iz vej in vrha se naredé plotovi, iz čoka pa se deske sežagajo. Če ne moremo v pravem času lesa iz gozda spraviti, se mora z drugimi hlodi podložiti da ne gnije. Stavbeni les mora biti dovolj posušen; sušenje naj se vrši enakomerno po celi dolgosti, da ne poka; hlodi naj se olupijo skorje, posebno če je po leti posekan, da sok izteče, sicer prične hitro črviviti. Obtesanega lesa ne sme dež namakati niti solnce peči, ampak se mora od suhega zraka sušiti in je še le v drugem letu dobro posušen. Nekteri obtešejo hlode od ljubadi in jih pričnejo od sredine proti koncema paliti, da voda pri krajih izteka ter je takšni les veliko trpežnejši in trdnejši in za stavbe dober. Hlodi okajeni od dima so popolnoma zdravi in tudi dolgo časa trpijo. Blizo morja se tudi lahko stavbeni les položi v slano morskó vodo in tako trpežnejši postane.

Glavni dobiček iz gozdov je nedvojbeno les za stavbo in kurjavo; ali ne daje vsako drevo sposobnega lesa za ono svrhu, ampak so posamezna drevesa v lesni vrednosti različna. Na dobroto lesa vpliva zemlja, v kateri je drevo zraslo in pa čas v katerem se je posekalo. Dobrota lesa se sodi po sledečih lastnostih: po stalnosti, terpežnosti, gorivosti, jakosti, gostosti, teži, trdoči i. t. d. V mokri zemlji zrasel hrast je lahkeji in redkeji od onega, kateri je rasel na kamenitih tleh, zatoraj je na primer kraški hrast boljši za sode kot ogerski. Iz vej in lesa, kateri se za stavbo ne dá porabiti se napravijo drva za kurjavo, katerih vrednost se ravna po njihovi teži in pa tudi po množini smole, ki se v lesu nahaja. Jelova drva so stara za kurjavo boljša od mladih, ker imajo v starosti več smole, zatoraj les hitreje gori. Čim težji je les tem boljši je za kurjavo.

Ker so vsled rečenega gozdi za človeški rod od tolike važnosti, mora nam pač na tem veliko ležeče biti, da jih previdno rabimo in goličave po mogočnosti z mladimi drevesi zasajujemo; na zemljišče namreč, katero poljedelstvu nič prav ne ugaja, zamoremo posaditi gozdna drevesa in imamo še vendar dobička upati, ko sicer dotična zemlja neplodnosna ostaja. V strmih krajih na primer se zelo težavno obdeluje njiva, ali za gozd je strmina pripravna, kateri še razun one primerne porabe zemljišča obvaruje, da hudi nalivi ne vderó že tako pičlo množino gornje zemlje. Doline med gorami so navadno dobre za gozdorejo, kjer so obvarovane pred mrzlimi vetrovi, kateri kaj radi mladim drevescem škodujejo. Položaj zemlje in podnebje sta glavna pogoja vspešne gozdoreje. Čim globokejša je zemlja, tem boljša je za gozd, ker se toliko laglje korenine razprostirajo v njej. Sicer pa ni neizogibno treba, da je zemlja globoko rodovitna, ampak je zadosti, če najdejo korenine med kamninami in skalovjem rahlega prostora, v katerem se morejo razvijati. Glavna lastnost gozdne zemlje je, da je primerno vlažna in da njej ostane ohranjena gornja sprsteninska odeja. Stanovitno odstranjenje zemeljske odeje pa spremeni najprvo lepo trdo lesovje v mehko šilnato in s časoma v puščavo. Gori Libanon in Kavkaz sta dajale pred tisoč leti veliko lepega lesa ondotnim stanovnikom, česar pa ne najdemo več, ker so tamošnji pastirji vse z požigom (požari) pokončali, posebno glasovito lepo cedrovo drevo je nehalo rasti, nasproti temu pa še obilo nahajamo bukovo drevo, katero prebivalci varujejo in mu ne vzamejo vsega listja.

(Konec prihodnjič.)

Kako učeni možje prihodnje vreme napovedujejo.

Ker je meteorologija ali znanstvo o vremenu v novjšem času tako napredovalo, kakor malo katera druga znanstvena reč, bila je kaj hvalevredna naredba avstrijske vlade, da je dovolila c. kr. osrednjemu zavodu za meteorologijo na Dunaju, da pošilja na vse strani naše države brzozjavna poročila o stanju vremena z napovedbo, kakošno bode bodoče vreme. Kakor so izkušnje pokazale, ni to napovedovanje vremena samo prazno prorokovanje, marveč skoro v vsakem slučaju vlada tisto vreme, kakeršno je omenjeni zavod zaznamenoval. V Krškem je meščanski učitelj g. prof. Ferd. Seidl se začel baviti s tem vprašanjem, to je z vremenstvom, ter pričel vremensko opazovanje (3. vrste) za omenjeni c. kr. zavod na Dunaji. To je pa napotilo ravnatelja meščanske šole v Krškem, da si je pri tukajšnjem telegrafjskem uradu naročil brzozjavna poročila o vremenu iz c. kr. osrednjega zavoda za meteorologijo na Dunaju.

Ti telegrami, ki prihajajo vsak dan ob 2. uri popoldne, stanejo na mesec 5 gld. (oziroma 4 gld. 70 kr.) Hotel jih je podpisani kar priobčevati še tukajšnjemu občinstvu. Ali ker niso bili prepričani, da bi bilo vse resnično, govoril je na njegovo prošnjo v nedeljo 26. m. m. v risarski dvorani tukajšnje šole g. Seidl prav obširno in temeljito o tem predmetu, kazal svoja orodja in pomočke, med katerimi se je občinstvu posebno dopadal njegov lastnoročno risani vremenski zemljevid. (Govor ta prinesli bomo okrajšan prihodnjič.)

Občinstva ni bilo došlo sicer veliko, toda za naše razmere dosta. Bili so poslušalci odličnih stanov, recimo okrajni glavar Weiglein, župan Pfeifer. Ti so zložili toliko vstopnine, da bodo nekaj mesecev plačani brzozjavni telegrami, ki se bodo od zdaj dalje razglaševali na črni tabli na šolskih vratih in na dom pošiljali. Na dom jih bodo k govoru došli poslušalci brezplačno dobivali, drugi bodo plačali 1 kr. na dan, ali 30 kr. na mesec.

Iv. Lapajne.

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Poglavitna reč so **volitve**, ki so večinoma že dovršene. Na kranjskem so izvoljeni za kmečke občine gospodje: grof Hohenwart, Obreza, Klun, Pfeifer in Hren. Zadnji je bil izvoljen v Trebanjskem okraju proti knezu Windischgrätzu, kterega je priporočal ljubljanski volilni odbor. Če na srečo deželi, bode prihodnost pokazala.

V mestih so bili izvoljeni: v Ljubljani g. grof Hohenwart, ki je bil že poprej izvoljen tudi na Gorenjskem. Ker je pa gosp. grof sprejel ljubljansko izvolitev, bodo morali Gorenjci družega poslanca voliti. Za Notranjska mesta je bil izvoljen g. Poklukar, za Dolenjska pa po drugej ali ožjej volitvi g. profesor Šuklje z večino petih glasov proti priporočanemu g. grofu Margheriju. Ker pa so se nekatere čudne reči godile pri volitvi, in ker se trdi, da je bilo za g. profesorja nekaj neveljavnih glasov oddanih, bode državni zbor to volitev še preiskaval ter razsodil, kdo je izvoljen poslanec ali g. grof ali g. profesor. Ob svojem času vam bomo reč naznanili.

Slovenec na **Koroškem** se je pri volitvi kakor sploh tako tudi sedaj godilo slabo. Izvolili so si le ministra Pinota za poslanca, drugi priporočani g. prof. Einspieler pa ni dobil večine. Po Goriškem, po Istriji je ostalo močno vse kakor pri prejšnjih volitvah. Zlasti sijajno pa so zmagali Slovenci v Trstu s svojim poslancem g. Nabergojem. Slava jim!

Drugod po **Avstriji** so si liberalni Nemci vse prizadeli, da bi spravili svojih mož v državni zbor, ki naj bi delali nemir, Slovane pa zatirali. Posrečilo se jim je na mnogih krajih, vendar pa bodo imeli kacic 20 mož manj v državnem zboru kakor so jih imeli doslej. Prav tako! Še celó Dunajčani ne marajo več plesati, kakor jim ti godejo: izmed 12 poslancev, ktere voli Dunaj, so izvolili 4 take, ki tem „Nemcem“ niso prav nič všeč.

Kaj je novega po širokem svetu?

Med **Angleži** in **Rusi** je za sedaj mir sklenjen. Za nekaj časa se nam torej vojske ni bati; — ali dolgo, kdo vé?

Ravno tako so se **Francozi** pobotali s **Kitajci**. Prisilili so jih k sklenitvi miru zlasti s tem, da niso pustili uvažati riža, ki je Kitajcem poglavitna hrana.

Angleži beže iz **Sudana** in **Egipta**. Kaj bode počel sedaj ondi krivi prerok **Mahdi**, se pač ne da nganiti.

Lahom se v **Afriki** slabo godi. Tare jih razun družih nadlog silna vročina. Ko bi jih ne bilo sram, gotovo bi jo najraje pobrisali domu.

Bulgari v turškeji **Rumeliji** imajo še vedno trpeti mnogo krivic. Vse kaže, da se pripravljajo za krvavi upor. Ako se to zgodi — lahko nastane iz te male iskre velik požar.

Píše se nam:

Iz Mokronoga, 12. junija 1885. (Strašne nesreče pretečenega tedna.) Kar se je v teku jednega tedna v mokronoškem okraju nesreč zgodilo, mi je težko natanko popisati, ker so preveč grozne stvari, ktere so nas strašno iznemirile. Poslušajte ljubi bralci „Dolenjskih Novic“:

V sredo pred sv. Telesom se je ob pol osmih zjutraj v postelji vstrelil tukajšnji žandariski vodja g. **Matevž Pucelj**, rojen iz Velikih Lašč. Krogla je šla skozi srce in posteljo v tla. Nesrečni mož je bil precej mrtev. Da je tako nesrečno smrt storil, ima vzrok v tem, ker je bil na možganih bolan, kar so tudi zdravniki spoznali. V službi je bil ta žandar jako priden in če je le bil kje kak tat, on ga je dobil v roke; zato tudi močno žalujejo za njim.

Na sv. Telesa dan prišel je proti večeru posestnik **Jakob Megolé** iz **Rogačice** v gostilnico na **Družče** (škocijanske fare), ter rekel svojima sinoma, da naj gresta domov. Sina sta ubogala in šla z očetom; a zraven pak tudi veliko družih pijanih fantov, kterim ni bilo všeč, da sta

sinova morala domov. Začeli so se z očetom kregati in jeden izmed njih vrže velik rogljat kamen očetu v glavo ter mu na ta način na čelu glavno čepinjo globoko v možgane ubije. Mož je bil 48 ur še pri zavesti in sprejel hvala Bogu še sv. zakramente, tretji dan pa je umrl. — Kedo pa je kamen zagnal in ga ubil, se ne vé, ker je veliko fantov kamnje metalo; gotovo pak je, da bode mokronožki izvrstni preiskovalni sodnik storilca izvohal.

Tretja nesreča je še bolj grozovitna in vzrok jej je zopet presneto žganje. Bilo je v nedeljo 7. t. m. ko je več fantov pilo žganje po deseti maši v **Mokronogu**; potem so šli proti domu, a med potjo šli še v gostilno ter se napili. — **Janez Velšt** iz **Spodnjih Vodal** in **Ant. Hribar** iz **Jesenic**, oba hlapca iz **Zagorice**, šla sta skupaj domov. Začela sta se pričkatati in tepsti in ker **Velšt** ni bil tako močan, kot njegov nasprotnik, je začel bežati, a **Hribar** (24 l. star) hití za njim z odprtim nožem; ko ga dobi, mu zasadi **tominski nož** v levo stran vrata, da se je ubogi **Velšt** v nekej veži zgrudil; ko je tam ležal, prišel je **Hribar** z velikim kolom in ga še trikrat po glavi udaril. Čez dve uri je 22 letni **Velšt** dušo izdihnil brez sv. zakramentov. **Morivec Hribar** pak je nož obrisal v travi in šel pod bližnje grmovje spat, kjer so ga žandarji še tisti večer prijeli in prignali to zverino v **Mokronog**.

Četrta nesreča. — **Dragi Dolenjski romarji**, kteri pridete na angeljsko nedeljo na **Veselo goro** pri **Šent Rupertu** na božjo pot, vi se spominjate, kako lepa cerkev z dvema zvonikoma je tam! Ali danes ni je več! — **Ogenj** uničil je krasno cerkev! — **Nek fant** se je igral v pondeljek 8. t. m. pod kozolcem s šveplenkami in zakuril škampo, potem pak bežal domov in povedal materi, kaj je naredil; a prepozno je bilo; pogorelo je več poslopij, zraven tudi cerkev; oba zvonika, zvonovi, orglje — vse je preč! — Prišle so požarne brambe iz **Mokronoga**, **Mirne** in **Šent Ruperta**, vrlo so pomagali, ali kaj se hoče rešiti, če vode manjka? — Škode je čez 10.000 gld.: pogorelci niso bili zavarovani, pač pa cerkev za 2300 gld. Pravijo, da ima cerkev premoženje in bode kmalo zopet popravljena.

Gospodarske stvari.

Poduk našemu kmetu.

** Ne pij in ne jej na medvedovo kožo! **Basen** o lovcih, ki sta jela in pila pri **krčmarji** na račun medveda, katerega sta še le mislila ustreliti, pa ga nista, je dovolj znano; ni treba, da bi jo ponavljali. In vender je toliko

kmetov, ki takisto delajo. Ni še vinograd ozelenel je uže vino prodano; ni še pšenica vsejana, je uže dobil nekaj na račun pridelka; krava se ni še otelila, in vender neprevidni kmetič pije pri mesárji — krčmarji. Kolika neprevidnost in zapravljalivost je to? Je-li veš, da bode dobra letina za vino in pšenico? Je-li si gotov srečnega poroda pri kravi in zdravega teleta?

* * Obdeluj si, kolikor móči, svoje zemljišče sam s svojo družino. To je zlato vodilo, katero se po skušnji vsikdar potrjuje, in katero naj bi si zapomnili vzlasti oni kmetje, ki bi radi neka-košni „gospodje“ bili. Zemljišče si moraš sam z ženo in otroci obdelovati, ako hočeš, da ti trud kaj donaja, da se ne bodeš zastonj péhal. Poslov najemati, delavce plačevati, to mnogo stane, morebiti ravno toliko, kolikor ti pri delu pomagajo, morebiti ne store nič več dobička, kakor ti izkupiš za pridelke, kolikor so Ti jih najeti posli in delavci pridelati pomogli.

Poljedelstvo.

Spisal Dragotin Ripšl, župnik.
(Dalje.)

Detelja je izvrstna klaja in se sploh obilno prideluje. Navadna domača, tudi štajerska detelja imenovana je imenitna, in slovi tudi po drugih evropskih krajih, ker je med vsemi deteljami naj bolj mehka, in za govejo živino in za konje zelena in suha dobra, zdrava, redilna in prijetna klaja, posebno če ni premlada, ker mlade se rada živina preobje, da jo napne, in je zato nevarna. S slamo zmešana pa je neškodljiva. Sejejo po 10 bokalov ($\frac{1}{4}$ vagana = $\frac{1}{2}$ mernika) na 1 oralo globoko izorane in dobro pognojene zemlje, zgodaj spomladi med ječmen, med oves, ali tudi med pšenico i. t. dr. tako gosto, kakor lan. Kar tisto leto zraste se kosi najprej s ster-niščem, drugič pa v jeseni po mali maši. Drugo leto je sama detelja, in se spomladi, ko je detelja vsa v glavicah, kosi. Godi se to proti koncu velikega travna ali pa v začetku rožnika, v drugič pa se kosi v začetku velikega srpana, tretja košnja je otava, včasi jo raje podorjejo kakor kosé, ker je tudi dober zelen rastlinski gnoj, ki ima redivne soli v sebi. Potem ko detelja pokošena na njivi dobro zvene, jo v kozolec vozimo in skladamo, kjer se lepo posuši in vse ohrani, kar dobrega ima, potem se v shrambo spravlja. Na deteljišči je za vsako žito še dobro, tudi brez gnoja, če je le pred deteljo dobro pognojeno bilo, samo korenstvo ne stori brez novega gnoja. — Da se živina detelje ne preobje, polagati je zeleno s travo mešano.

Lucerna ali meteljka, tudi nemška ali večna detelja imenovana, ker do 10, 15 in še več let trpi, je enako dobra, kakor navadna štajerska,

samo da je posušena malo trša. Za govejo živino je bolj zelena, ker jo kaj rada jé in jej tekne. Dá se po štirikrat, dvakrat za seno, dvakrat za otavo kositi, večidel se vender vsaki dan sproti kosi in zelena poklada molzni živini, kateri prav dobro tekne. Seje se zgodaj spomladi, kakor navadna detelja, samo bolj gosto, v ječmen, rž, oves ali pšenico, v dobro pognojeno, prav globoko orano in plevela prosto zemljo. Tej detelji naj se, če jo hočemo dolgo imeti vsako drugo jesen dobro pognoji, spomladi pa gnoj iz nje pograbi in domu na gnojišče spelja; tudi je dobro spomladi gip-sati. Meteljka zahteva globoko zrahljano, apnenoglinasto zemljo. Lucerna je kraljica vseh krmnih rastlin, in tudi za prešiče kaj tečna. Predenica pa jej zelo škoduje, zato moramo čisto seme sejati. Če se pa predenica prikaže, takoj vse ruševje porezati, porušiti in slamo sežgati.

(Dalje prihodnjič)

Domače vesti.

(Sv. Rešnjega Telesa procesija) se je tukaj v četrtek pri krasnem vremenu v najlepšem redu vršila. — Vdeležili so se je vse oblastnije in uradi, meščanska straža in veliko ljudstva. — V nedeljo pa je bila ravno tako krasna procesija v bližnji Šmihelski fari, k kateri je iz cele okolice ljudstvo privrelo. — Ne moremo si kaj, da bi ne omenili dolge vrste deklet in gospodinj v lepih belih pečah, kar je bilo res prav lepo in hvalevredno. Popoludne pa je bila tudi v Šmihelu slovesno blagoslovljena lepa družbena podoba sv. rožnega venca. To slovesnost je povečala lepa procesija, pri kateri so lepo oblečene dekleta nosile imenovane podobne, katero je mojstersko izdelal domači podobar gosp. Kušljan.

(Pošta med Novem mestom in Krškim) bode od 1. julija t. l. naprej dvakrat na dan vozila; prišla bo iz Krškega ob 11. uri 55 minut zjutraj in ob 7. uri 40 minut zvečer. Iz Novega mesta proti Krškem pa bode odhajala ob 4. uri zjutraj in ob polu tretji uri popoludne.

(Društvo „Narodni dom“ v Ljubljani) imelo je včeraj dopoludne občni zbor; zastopanih je bilo 58 delničarjev. Premoženja ima društvo zdaj uže 37046 gld. 76 kr.

(Podpora šolam). Kranjska hranilnica je, kakor lani, tudi letos odločila svoto 6000 gold. v podporo za zidanje novih ljudskih šol. Od tega dobé po sklepu deželnega šolskega sveta šolske občine: Bojance, Spodnji Logatec, Petrova Vas in Štrekljevec po 500 gold. Šolska

občina Prežganje dobi podpore 400 gold. Po 300 gold. odločilo se je občinam: Smlednik, Pirniče, Veliki Gaber, Terzin in Rudolfovo, po 200 gld. občinam: Spodnja Hrušica, Črni Vrh, Šmihel pri Žužemberku, Toplice, Božakovo, Stari Trg, Dragatuš in Griblje. Po 100 gld. dobé občine Jesenice, Vrbovo, Spodnji Semen, Doberničje in Vrh.

(Oče naš), povest za krščansko mladost in krščansko ljudstvo. Poslovenil Fr. Malavašič. — II. pregledani natis. Tako je naslov lepej knjigi, ki je zlasti po vsebini izvrstno berilo za mladino. Toraj jo toplo priporočamo. Dobiva se pri založniku g. J. R. Milicu v Ljubljani za 60 kr., po pošti 65 kr., pa tudi po drugih bukvarnah.

(Nesreča). Dne 30. maja je belil tukašnji zvonik pri frančiškanskej cerkvi Jakob Pelko. Bil je nepreviden ter je pal 14 metrov globoko. Nekoliko ur po tem je umrl.

(Najden človešk kostnjak.) Iz Radeč se poroča: Ko so dné 30. m. m. kopali nekateri kakih 500 korakov oddaljeno od vasi Brunika pesek, naleteli so na človeške kosti. Na tem kraji bila je navada zažigati kresove in sumi se, da se je pred več leti pri kaki taki priložnosti izvršil zločin. Vender se tukaj nihče ne spomina, kedaj bi se bilo to zgodilo.

(Samomor.) Iz Kostanjevice se z dné 23. maja poroča: Včeraj okolo 4. ure popoldne pride v Kostanjevico dobro oblečena ženska z malim vozičkom ter popraša nekega tukajšnjega oštirja, če bode kmalu prišla v Prekopo. Ko ji ta odgovori, da je tam uže bila, da se mora tedaj vrniti, steče proti Krki in skoči v vodo. Izginila je kmalu pod valovi. Potegnili so jo teden pozneje pri sv. Križu iz vode. Trdi se, da ni bila pri zdravi pameti. — 11. t. m. pa se je tudi v Kostanjevici ondotni davkar usmrtil. — Blagajnico so v redu našli.

Iz pred porotnega sodišča.

Od dné 8. do 10. junija t. l. vršile so se pri c. kr. okrožnem sodišči v Rudolfovem tele razprave pred porotniki:

8. junija sedel je na zatožnej klopi France Drobnič iz Ceste zaradi hudodelstva uboja v smislu § 140 k. z. V nedeljo 10. maja t. l. na večer bil je z nekterimi drugimi fanti pred krčmo Jerneja Žnidaršiča v Vidmu. Med njimi bil je tudi Jakob Škoda, ki se je pogovarjal z deklo Ano Grm. Iz ljubosumnosti, kakor je sam obstal, vdaril je France Drobnič Jakoba Škodo z motiknim toporiščem ter mu prebil lobanjo, tako da se mu je kri vlila v možgane. Porotniki so vprašanje glede hudodelstva uboja soglasno potrdili in sodišče ga je obsodilo na 4 leta

težke z enim postom vsaki mesec poostrene ječe. — Predsednik sodišča bil je g. Jeuniker, votanta bila sta g. Pleško in g. Langer.

10. junija stal je pred porotniki Vencelj Kolenc iz Zabrdija. Dne 16. aprila t. l. zvečer vračal se je Janez Pišek z drugimi od svojega vinograda domov ter je nekoliko zaostal za drugimi, ker je bil vinjen. Blizo Ostrožnika pridrdra imenovanim nasproti voz, na katerem so sedeli delavci Franceta Vidmarja. Tovarši Pišekovi, ki so zaostalega pogrešali in se bali, da ne bi ga jim nasproti prišedši voz povozil, so se vrnili in prišli do nekega klanca, kjer je začelo kamenje na nje leteti. Koj na to pride Vencelj Kolenc, vidi Janeza Pišeka, in misleč, da je ta kamenje lučal, ga vdari z motiko po glavi, vsled česar je Janez Pišek 25. aprila t. l. umrl. Porotniki so vprašanje glede uboja soglasno potrdili in sodišče je Vencelja Kolenca obsodilo na 3 leta težke ječe poostrene z enim postom vsaki mesec. — Predsednik sodišča bil je g. Jeuniker, votanta bila sta g. Martinak in g. Langer.

Anton Jeršin iz Zabrdija je bil tožen zaradi hudodelstva posilne nečistosti po § 127. — Po dovršeni tajni obravnavi objavila se je razsodba in je bil Anton Jeršin obsojen na tri leta težke ječe, poostrene z enim postom vsaki drugi mesec. — Predsednik sodišča bil je g. Jeuniker, votanta bila sta g. Pleško in g. Benedikt.

Smešnica.

Stara ženica, ki je bila pri Mariji pomagaj na Brezjah, vračala se je po železnici domu. V vozu sta bila mej drugimi tudi dva razposajenca, ki sta se hotela iz vsacega norčevati, in tako jim je ženica ravno dobro došla.

Od kod pridete mamica, ogovori jo eden izmed nju. — Od „Marije pomagaj“ pridem, in se vracam domu. — Po daljnih nagajivih vprašanjih vpraša jo dalje drugi: „Pa ste videli Marijo?“ — Da, da, odgovori žena, videla sim Marijo in njeno družinico, samo oslička in volička ni bilo zraven, pa hvala Bogu da jih zdaj tu pred seboj vidim.

Listnica vredništva: Gosp. M. M. v I. Nismo sprejeli, ker se ne upamo odgovornosti prevzeti.

Loterijske srečke.

Trst	6. junija	60	64	17	82	47
Gradec	30. maja	70	14	16	3	23
Dunaj	30. maja	20	10	53	19	59

Usnjarskega učiti

vzamem dečka, kateri je spolnil 15. leto in je od dobre, priproste hiše, ter vaje in pripraven pri delu.

[38—2]

Fran Knaflič, Šmartno pri Litiji.

Ljubljanski

Zvon.

Št. VI. prinaša te spise:

1. Gorázd: Kralj Matijaž, Balada.
2. Dr. Fr. Detela: Véliki prof. Zgodovinski roman. (Dalje).
3. J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih. 22. Pod hruško.
4. L. Podgornikova: Glasbena vzgoja v Slovincih. (Dalje.)
5. Ljudevit: Domoželjnost. Pesem.
6. Fr. Wiesthaler: Slavni Slovinci. I. Dr. Jakob Zupan.
7. Ivan Vrhovec: " " II. Peter Pavel Glavar.
8. J. Cimperman: Oséhlo cvetje. Sonetje.
9. A. Funtek: Zlatár. Balada.
10. J. Štritar: Pogovori. IV.
11. Janko Kersnik: Agitator. Roman. (Dalje).
12. Književna poročila: II. Dr. K. Štrekelj: Slovenska slovnica za srednje šole. (Konec.)
13. Slovenski glasnik: Pogled na cerkveno književnost slovensko léta 1884. (Konec.) — Cerkvena književnost slovenska.
14. Janke Kalan: Šah. [9—6]

„LJUBLJANSKI ZVON“ izhaja v mesečnih, po 4 tiskovne pole velike osmerke obsežnih zvezkih ter stoji za pol leta 2 gld. 30 kr., za četrt leta 1 gld 15 kr.

P. n.

Uljudno naznanjam, da sim v najem vzal gosp. **Bergmanovo** lekarno pri kroni v Novem mestu.

Priporočaje se slavnemu občinstvu za zaupanje, obljubujem vedno dobro postrežbo z vedno dobrimi in frišnimi zdravili, kakor tudi največo pozornost in natančnost.

Novomesto, 6. junija 1885.

Ferdinand Haika,

[43—1]

lekar.

3 mlinske kamne,

lepo obdelane in kovane ima na prodaj

[45—1] Franc Žafran, v Gotni vasi št. 18.

Mlin na prodaj.

Mlin s štirimi tečaji in stopami na močnej stanovitnej vodi, četrt ure od železnične postaje Litije na Dolenjskem, se iz proste roke pod prav dobrimi pogoji prodaja. [42—2]

Natančneje poročilo pri gospodu **Anton Roth-u** v Thurn-Gallenstein. Pošta sv. Križ pri Litiji.

Odgovorni urednik, izdajatelj in založnik J. Krajec.

„KRES.“

LEPOSLOVEN IN ZNANSTVEN LIST.

Sodelovanjem prof. dr. Greg. Kreka in župnika Dav. Trstenjaka, uredjuje dr. Jakob Sket, c. kr. gimn. profesor v Celovci.

Obseg 6. številke:

Arabela. Roman. Spisala Pavlina Pajkova. (Dalje.) — *Rastislav.* Mirko. — *Stari sin Džulaš in njega sin Mamet.* Povest iz življenja v srednje-azijatskih pustinjah. Ruski spisal N. N. Karazin, preložil † Fr. Jos. Remec. (Dalje.) — *Sonet.* Mirko. — *Kosova pesen.* J. Kostanjevec. — *Národné pripovedke.* Priobčuje Mat. Valjavec. — *O našem literarnem gospodarstvu.* Spisal France Podgornik. (Dalje.) — *O národnih pesnih koroških Slovencev.* Spisal J. Scheinigg. (Konec.) *O rastlinskem vprašanji.* Spisal M. Cilenšek. — *Što, kaj, ča.* — Spisal J. Šuman. (Dalje.) — † *Nikolaj Ivanovič Kostomarov.* Spis. J. Steklasa. — *Drobnosti.*

Izhaja v mesečnih zvezkih na 3—4 polah začetkom vsakega meseca; veljá 4 gld. na leto, 2 gld. na pol leta in sé tudi lahko po snopičih à 40 kr. v knjigarnah kupuje.

Tudi letnik 1882, 1883 in 1884 se še dobi in sicer po 3 gld., prvi letnik nam je pošel. [26—3]

50 fantov čiste lepe bele masti
1 funt po 40 kr. je na prodaj pri Kolenčevih št. 101 v Novem mestu. [44]

J. Perovšek,
bukvozev v Novem mestu

prečastiti duhovščini in spoštovanemu občinstvu uljudno naznanja, da je 1. junija svojo bukvozeznico preselil v g. Kutnarjevo hišo.

Za dosedanje zaupanje se zahvalivši, se priporočam tudi v prihodnje za spoštovana naročila, ktere bom točno in kar mogoče cenó preskrbel. [37—2]

Z vis. spoštovanjem

Jožef Perovšek, bukvozev v Kutnarjevi hiši.

Ivan Lapajne v Krškem

je izdal sledeče knjige in knjižice za ljudske šole in učitelje:

Praktično metodiko cena 80 kr., Prvi poduk 60 kr. Fiziko in kemijo 60 kr. Prirodopis 56 kr. Zemljepis 26 kr. Geometrijo 24 kr. Malo fiziko 23 kr. Domovinoslovje 20 kr. Pripovesti iz zgodovine Štajerske 6 kr. Opis krškega okrajnega glavarstva 30 kr. Zgodovino štajerskih Slovencev 1 gld. 20 kr.

Isti pisatelj ima v zalogi pisanke in risanke, potem mali slovenski zemljevid kranjske dežele z deli sosednih kronovin, 1 kr., mali slovensko-nemški zemljevid Avstrijsko-Ogerske, 1 kr. in zemljevid Krškega okrajnega glavarstva 5 kr. [32—3]

Novomesto. — Natisnil J. Krajec